

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 30-03-2020 r.

Adam Bodnar

VII.7037.51.2020.AT

Pan
Dariusz Piontkowski
Minister Edukacji Narodowej

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają informacje od dyrektorów Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW) o poważnych problemach w organizacji ich pracy w warunkach pandemii COVID-19. W dalszym ciągu do placówek kierowane są nowe osoby, co może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa, zdrowia i życia wychowanków oraz pracowników. Niepokój wywołuje także stan psychiczny przebywających w ośrodkach młodych ludzi, którzy odczuwają duży stres, potęgowany izolacją od rodziny i bliskich.

Przepisy ustawy z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. poz. 374), a także innych aktów prawnych wydanych w związku z pandemią, nie wstrzymały realizacji postanowień sądów rodzinnych o zastosowaniu środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW. Chociaż w wielu miejscach pracy i nauki przyjęto nadzwyczajne rozwiązania, ośrodki te pracują w normalnym trybie. Podczas wstępnych wywiadów nowi wychowankowie, pochodzący z różnych środowisk i części kraju, nie zawsze chcą udzielać żądanych

informacji, zatem pracownicy nie są w stanie sprawdzić, czy dzieci miały wcześniej kontakt z osobami z grupy ryzyka.

Potencjalnym źródłem zakażeń mogą być organizujący dowóz dorośli, którzy nie są zobowiązani do udzielania MOW informacji o swoim stanie zdrowia. Do wzrostu zagrożenia przyczynia się także korzystanie pracowników ze środków komunikacji zbiorowej. W razie stwierdzenia ryzyka dla wychowanka ośrodki nie dysponują pomieszczeniami odpowiednimi do zastosowania izolacji lub kwarantanny. Wraz z napływającymi informacjami o rosnącej liczbie zachorowań na świecie, wśród osób przebywających w ośrodku rośnie napięcie, ponieważ dyrektorzy nie mogą zapewnić im żadnych środków zabezpieczenia oprócz płynów dezynfekcyjnych.

Z treści skarg wynika, iż w większości placówek znacząco spadła liczba członków kadry gotowych do pracy. Niektórzy z nich korzystają ze zwolnień lekarskich lub sprawują opiekę nad własnymi dziećmi, a część zmuszona jest odbyć dwutygodniową kwarantannę ze względu na powroty bliskich z zagranicy. W razie dalszego pogorszenia się sytuacji dyrektorzy zmuszeni będą do zwiększenia liczby dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy, co prowadzi do trudności z zachowaniem jakichkolwiek norm bezpieczeństwa.

Kolejną istotną kwestią jest kondycja psychiczna wychowanków, skazanych na izolację społeczną w większym stopniu niż ich rówieśnicy pozostający w domach. Dyrektorzy MOW przypominają, że pracują często z młodzieżą z zaburzeniami psychicznymi, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, z zastosowaną farmakoterapią. W wyniku nowych zaleceń wychowankowie pozbawieni zostali perspektywy wyjazdu na przepustkę, skorzystania z urlopu oraz spotkania z bliskimi. Wiedzą, że prawdopodobnie nie spędzą świąt wielkanocnych w domu, co pogłębia ich frustrację, smutek i strach. Mają także świadomość, że nauka uczniów w innych szkołach została zorganizowana w odmienny sposób. Z relacji pracowników wynika, że młodzież nie radzi sobie ze swoimi emocjami, co prowadzi do licznych aktów agresji i autoagresji (np. samookaleczeń). Rośnie liczba konfliktów, dewastacji, buntów i ucieczek.

Dyrektorzy MOW zgłaszają także trudności z dostępem do leczenia specjalistycznego i doraźnego. W ośrodkach przebywają dzieci z chorobami przewlekłymi,

wymagające stałego przyjmowania leków (w tym leków psychotropowych) oraz ciągłej pomocy specjalistycznej. Aktualnie lekarze udzielają głównie porad przez telefon, co oznacza, że wychowawcy stają się pierwszymi osobami dokonującymi wstępnej diagnozy medycznej, chociaż nie posiadają odpowiednich kwalifikacji. W niektórych ośrodkach przebywa po kilkunastu wychowanków z różnymi objawami chorobowymi, ale najczęstszą odpowiedzią lekarzy i stacji sanitarno-epidemiologicznych jest zalecenie obserwowania chorych i mierzenia temperatury ciała. Problemy dotyczą również usług stomatologicznych. Skierowania lekarskie do specjalistów przestają być realizowane, lub też konsultacje odbywają się z opóźnieniem i w odległych miejscach.

Z powodu rosnących trudności dyrektorzy MOW apelowali o podjęcie współpracy między resortami w celu wprowadzenia nowych procedur na czas kryzysu. Ich zdaniem zasadne jest natychmiastowe wstrzymanie realizacji w całym kraju skierowań do ośrodków i nowych przyjęć oraz udzielenie urlopu tym wychowankom, którzy mogą zostać objęci opieką rodziny lub placówki opiekuńczej do czasu ustania zagrożenia. Należy pozostawić jedynie te osoby, które bezwzględnie powinny pozostać w izolacji od środowiska, gdyż tylko wtedy można będzie realizować najważniejsze zadania. Proponowali również wprowadzenie w MOW zdalnego nauczania, podobnie do innych szkół i placówek oświatowych, wymienionych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 410 ze zm.).

Rzecznik Praw Obywatelskich zapoznał się z odpowiedziami Ministerstwa Edukacji Narodowej, udzielonymi na wnioski i pytania kierowane przez dyrektorów MOW. W piśmie z dnia 16 marca 2020 r. (DWKI-WSPE.5015.7.2020.KT), MEN wskazał na brak możliwości odmowy nowych przyjęć. Nakazał ograniczenie opuszczania ośrodków przez wychowanków oraz zawieszenie urlopów i odwiedzin, a także polecił współpracować ze służbami sanitarnymi i zespołami kryzysowymi, co zostało wykonane. W dniu 20 marca 2020 r. odniósł się do kwestii przyjmowania nowych wychowanków po urlopowaniu lub uciezkach. Według rekomendacji MEN takie osoby powinny być izolowane od grup wychowawczych i poddane kwarantannie przez minimum 7 dni. Jeżeli brakuje

pomieszczeń, MEN dopuszcza możliwość zwiększenia liczby wychowanków w pokojach mieszkalnych.

W świetle informacji przedstawionych przez dyrektorów MOW należy jednak uznać, że proponowane działania są niewystarczające lub trudne do wykonania. Niektóre z nich, takie jak zwiększenie liczby osób w pomieszczeniach, mogą przyczynić się do eskalacji problemów wychowawczych i zdrowotnych. Zdaniem MEN możliwe jest przeprowadzenie badania lekarskiego na żądanie osoby lub w przypadku podejrzenia choroby zakaźnej. Na podstawie obserwacji rzeczywistości można jednak stwierdzić, że dostęp do usług medycznych jest obecnie utrudniony lub wręcz niemożliwy.

Z uwagi na powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z apelem o podjęcie pilnych działań, które będą stanowiły realną odpowiedź na problemy opisywane przez dyrektorów MOW. Należy zgodzić się, że w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia i życia wychowanków MOW oraz ich pracowników zadania edukacyjne i wychowawcze w uzasadnionych przypadkach muszą ustąpić pierwszeństwa kwestiom bardziej istotnym.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Zbigniew Ziobro

Minister Sprawiedliwości

e-PUAP